

Asia: VN/13779/2022

Tutkimusorganisaatioille myönnettäviin valtionavustuksiin ja yhteisrahoitteiseen toimintaan liittyvät käytännöt

1 LAUSUNNONANTAJAN TAUSTATIEDOT

Valitse sopivin vaihtoehto

Yliopisto

2 SELVITYS

Mitä mieltä olette selvityksestä yleisesti? Liittyykö tutkimusorganisaatioille myönnettäviin valtionavustuksiin tai yhteisrahoitteiseen toimintaan esimerkiksi jotakin sellaista, jota selvityksessä ei käsitellä tai oteta huomioon? Jos niin, mitä?

Selvitys on hyvin valmisteltu ja perusteellinen ja ehdotetut toimenpiteet pääosin kannatettavia.

3 ERITYISKYSYMYKSET

1. Tutkimusrahoituksen käsitteet ja niihin liittyvät menettelytavat (luku 3.1)

Rahoitukseen liittyvät käsitteet ja menettelytavat voivat vaihdella ministeriöiden kesken ja myös niiden sisälläkin, mikä on iso haaste ja riski rahoituksen hakijoille ja käyttäjille. Tunnistamme avustustoiminnan ja liiketaloudellisen toiminnan sekoittumisen joillakin ministeriöillä. Lisäksi rahoituksen ehdot ja raportointivaatimukset eivät aina vastaa rahoitusmuotoa (esim. tilaustutkimuksessa on jouduttu avaamaan syntyneitä kustannuksia). Tulkinnanvaraisuus ja virheet rahoituspäätöksissä aiheuttavat ylimääräistä työtä hallinnossa ja voivat johtaa kohtuuttomaan lopputulokseen yksittäisen tutkijan kannalta. Käsitteitä ja menettelytapoja on syytä selkeyttää kehittämissuunnitelman mukaisesti.

Myös EU:n rakennerahastojen rahoitukseen liittyvät menettelytavat on selkiytettävä ja yhtenäistettävä kansallisella tasolla, kuten raportissa ehdotetaankin.

Raportissa mainittu valtionavustusten myöntäjien henkilöstön koulutus ja osaamisen kehittäminen ovat erittäin kannatettavia toimia, joilla huolehditaan siitä, että toiminta on yhtenäistä ja laadukasta.

Jälkikäteiseen laskutukseen (tai mahdollisesti ennakkomaksuun ja loppumaksuun toteutuneiden kulujen mukaan) siirtymistä olisi harkittava myös valtionavustusten osalta. Käyttämättä jääneen rahoituksen palauttaminen lisää hallinnollista työtä.

2. Kokonaiskustannusmalliin perustuva rahoittaminen (luku 3.2)

Emme näe estettä laajempaan kokonaiskustannusmalliin siirtymiseen.

Kokonaiskustannusmallin mahdollisimman laaja käyttöönotto vähentäisi hallinnollista työtä ja mahdollistaisi automatisointia myös rahoituksen saajan järjestelmissä.

Yksinkertaistaminen ja yhdenmukaistaminen lisääisivät myös akateemisen henkilöstön hanketalouden ymmärrystä ja kustannustietoisuutta.

3. Lainsäädännöllinen kehittäminen (luku 3.3)

-

4. Arvonlisäveron kirjanpidollinen käsittely (luku 3.4)

Samanaikainen kokonaiskustannusmallin laajempi soveltaminen vaikeuttaa todennäköisesti arvonlisäveron osuuden arviointia ja voi johtaa siihen, että rahoitus leikkautuu liikaa, kun aiemmin suoraan hankkeelle kirjatut (arvonlisäverolliset) kulut luokitellaan kokonaiskustannusmallissa yleiskustannuksiksi. Hankkeiden rahoitus voi tämän takia leikkautua turhaan, varsinkin jos hankkeelle on budjetoitu esim. vain henkilöstökustannuksia.

Tutkijoiden kannalta rahoittajakohtainen arvonlisäverokäsittely voi aiheuttaa sekaannusta ja väärinymmärryksiä hakemusten budjetoinnissa. Vaikka valtionapuviranomaiset siirtyisivät arvonlisäverottomiin budjetteihin, yliopistolla olisi edelleen paljon rahoittajia, joiden hankkeilla arvonlisävero kirjataan hankkeiden lopulliseksi kuluksi. Yliopiston näkökulmasta tämä ei siis yksinkertaistaisi tilannetta.

5. Tutkimus-, testaus- ja kokeiluinfrastruktuurit (luku 3.5)

Taloudellisen ja ei-taloudellisen toiminnan eriyttäminen on rahoituksen saajan kannalta keskeistä. Kannatamme menettelyjen yksinkertaistamista ja selkeyttämistä.

Pitäisikö tutkimusinfrastruktuurien luokittelu olla sama kuin esimerkiksi tutkimustietovarannossa eli aineisto, laitteisto tai palvelu (raporttiluonnoksessa luokittelu: ”Tutkimusinfrastruktuureilla tarkoitetaan laitteistoja, resursseja ja liitännäisiä palveluja, joita tiedeyhteisö käyttää tutkimuksen tekemiseen eri aloilla”)?

Tutkimusinfrastruktuurista käytetyn termin voisi raportissa yhdenmukaistaa. Nyt puhutaan samasta asiasta tutkimusinfrastruktuurina, tutkimusinfra, infrana ja infrastruktuurina.

Sivulla 62 mainitaan, että ”Infrastruktuurin käytön on oltava joko perustutkimusta tai teollista tutkimusta, jos sitä rahoitetaan tutkimusinfrastruktuurina.” Tarkoitetaanko tässä lauseessa nimenomaan valtion myöntämää rahoitusta? Koska tämä on kappaleen avauslause, niin asia kannattaisi kertoa tässä selkeästi.

6. Talouden käsitteet (luku 3.6)

Koemme käsitteen ”omavastuuosuus” ongelmallisena, ja käytämme mieluummin käsitettä omarahoitusosuus. Rahoituksen saajan vastuu hankkeen toteuttamisesta ja toiminnasta koskee koko hanketta eikä liity rahoitusosuuteen.

Käsitteiden yhdenmukaistaminen eri valtionapuviranomaisten kesken on hyvin toivottavaa.

7. Usean toimijan yhteistyössä toteuttamat hankkeet (luku 3.7)

Kannatamme kehitysehdotusta, jossa jokainen rahoituksen saaja on asianosainen. Se vähentäisi hallinnollista työtä (esim. erillisten sopimusten tarvetta) ja selkiyttäisi vastuukysymyksiä. Kääntöpuolena pienillä, mutta kokonaisuuden kannalta tärkeillä toimijoilla (esim. yhdistykset, koulut) voi olla suurempi kynnyks lähteä mukaan hankkeisiin, jos se vaatii hallinnollisia resursseja ja osaamista.

Digitaalisten palveluiden avulla on varmistettava, että sisällöllistä raportointia voidaan jatkossakin tehdä yhtenä kokonaisuutena.

4 VALTIONAVUSTUSTOIMINNAN KEHITTÄMINEN

Voitte antaa yleistä palautetta valtionavustustoiminnan kehittämistä ja valtionavustusprosessin digitalisointia varten.

Kannatamme kaikkia toimenpiteitä, jotka edesauttavat digitalisaatiota ja automatisaation mahdollisuuksien hyödyntämistä. Myös hakuvaihetta on tarpeen yhdenmukaistaa ja yksinkertaistaa jo olemassa olevia tietolähteitä hyödyntäen. Mahdollisuus HAKA-kirjautumiseen järjestelmissä on akateemisen henkilöstön kannalta toivottavaa ja helpottaa järjestelmien käyttöönottoa.

Suominen Kalle-Antti
Turun yliopisto

Mäenpää Pirkko
Turun yliopisto - Vararehtori